

HALK MÜZİĞİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER (3)

M. Orhan ŞENER, Elektrik Mühendisi

Bundan önceki bölümlerde müziğin tanımı, tarihsel süreçte Türk Halk Müziği'nin gelişimi ve değişimi, müziğin kitlelerle paylaşılmasında cumhuriyet sonrası yapılanlar, halkevleri, TRT, derlemecilik gibi konulardan söz ettik. Bu son bölümde müzikteki metalaşmanın halk müziğine etkisi, önümüzdeki süreçte müziğimizin korunup geliştirilmesi için neler yapılması gerektiği ve temel müzik öğretiminin ile halk müziği öğretiminin nasıl olması gerektiği konularına değinmek istiyoruz.

19. yy da seslerin elektrokimyasal olarak kaydedilip dinlenebilmesini olası kılan teknolojik gelişmeler yaşanmış ve gramafon, plak gibi araçlar icat edilmiştir. Bu düzenekler sayesinde tüm dünyada sanatsal etkinlikler (konserler gibi) ve sosyal etkinlikler (konuşmalar gibi) kayıt altına alınarak kitlelere ulaştırılmaya başlanmıştır.

Kapitalizmin de gözünden kaçmayan bu kazanç alanına başta ABD yatırımcıları olmak üzere Batı Avrupa ülkelerindeki yatırımcılar saldırmış ve daha 1910 lar da hepimizin bildiği "Sahibinin Sesi", "Atlantic" gibi firmalar piyasada yerlerini almıştır. Bu firmalar, batı dünyasında ki ünlü şarkıcıları, operacıları, enstrüman virtüözlerini bulup, parlatıp, kayıtlarını yaparak iç ve dış pazarlarda yüksek rakamlara ulaşan gelirlere sahip oldular. Bu aynı zamanda plak ve gramafon üretimini de artırarak dünya çapında bir sektör oluşturdu.

Ülkemizde de bu "konserve müzik" sektörü

ufak adımlarını 1910 larda İstanbul da birkaç şarkıcı, kantocu ve müzisyeni lanse etme amaçlı atmaya başladı. Sinema sanatının devreye girmesi ile müzik ürünlerinden bu alanda da yararlanıldı. Kırsal kesim yaşamını yansıtan konulu filmlerimizde fonda halk müziğimiz rol almaya başladı. İşte halk müziğinin metalaşma sürecinin ilk meyveleri bunlardır.

Daha sonra manyetik okuyucuların bulunması ile 60 lar da, 70 ler de ve 80 ler de tüm ülkede bir kaset fırtınası koptu ve bu teknolojinin taşıt araçlarına taşınması da işin kaymağı oldu. Artık ortada küçümsemeyecek hacimlere ulaşan, sanat müziği ile, popüler müziği ile, halk müziği ile, arabeski ile, medyası ile, tanıtım firmaları ile bir müzik sektörü vardı ve biraz tökezlemekle birlikte bugün hala var.

Halk müziği bağlamında metalaşmanın oluşturduğu etki, halkın pazar ve hedef kitle olarak sektör yatırımcılarınca müşteri olarak yarattığı algı gereği süslü, akılda kalıcı, yenilenmesi kolay, daha çok 15 – 40 yaş grubuna yönelik ürünlerde kendini buldu. Bu arada bir takım yöresel kültürü okşama kaygılarından dolayı da Güneydoğu, Karadeniz, Ege, Orta Anadolu melodik ve ritim özellikli ürünlerde hatırı sayılır derecede çoktur.

Ancak genel bir bakışta halk müziğinin önde gelen araştırmacıları halk müziğinin piyasa koşullarına göre yerinde sayacağı hatta gerileyeceğini söylüyorlar.

Dünya da müzikten hoşlanmayan ve etkinmeyen hiçbir ulus yoktur ve müzik tüm uluslar da etnolojik yapının ayrılmaz bir ögesidir. Ülke yöneticilerinin ülkede yaşayan tüm etnik yapılarının kültürünün korunması ve yaşatılması yönünde sorumlulukları vardır. Cumhuriyetin kuruluşundan beri gerek MEB in gerek Halkevlerinin gerek yerel bir takım cemiyet ve özel eğitim kurumlarının, halkın müzikle ilgilenmesi ve uygulaması konularında bir başarıya ulaştığı söylenemez. Hatta büyük çoğunluk (gençler bile) bir türküyü baştan sona detone olmadan söyleyememekte. Milli marş içinde aynı şeyi söylemek mümkün.

Bağlama, gitar, flüt ve benzeri çalgı kurslarına devam edenler 3 – 6 ay demeden kursu bırakır. Devam ettiren %10-15 i geçmez. Okullarda (ana okulu da dahil) müzik dersleri sınıf geçmek veya dalga geçmek için değil müziği ve dansı (ki buna halk oyunları da dahil) çocuklara öğretecek, sevdirecek ve onların bu konularda önünü açacak

şekilde olmalıdır. Orta öğretimde de müziğe ağırlık verilmelidir. Müziğe sahip olduğunu ve onu yönettiğini söyleyen kesim de üniversite ve konservatuar kesimidir.

Halk müziğimizin öz değerini koruyucu araştırma yapma, kurumsal birliktelik sağlama, halk müziğinin melodik ve ritmik yapılarını bozmadan diğer uluslara onların normlarına uygun bir biçimde tanıtmaya temel hususlar olmalıdır. Yetişen öğretmenlerin bu coğrafyanın insanının müzikle nasıl buluşacağını öğrenmesi gerekmektedir.

Ayrıca meslektaşlarımızın da yapısal olarak müziğe yatkınlığını biliyoruz. İşten güçten artan zamanlarının bir kısmını sanata özellikle müziğe ayırmalarını salık veriyoruz. Bir toplumun özdeğerleri o toplumu oluşturan bireylerin değerleriyle artar ve ya azalır.

İnsanların coşkuyla atalarının, coğrafyasının türkülerini özgürce söyleyebildiği savaşız, sömürsüz dünya özlemiyle. Esen kalın.

**HALK MÜZİĞİNİN
BÜYÜK USTASI NEŞET ERTAŞ' I
SAYGIYLA ANIYORUZ**